

VEROHALLINTO

Esikunta- ja oikeusyksikkö
PL 325
00052 VERO

LAUSUNTO

8.9.2021

Oikeusministeriölle
lausuntopalvelu.fi

Viite

VN/846/2018

VH/3410/00.04.05/2021

Oikeusministeriö on pyytänyt Verohallinnolta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi. Lausuntonaan Verohallinto esittää kunnioittaen seuraavaa.

Esityksen pääkohtia

Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on sellainen Ahvenanmaan itsehallintojärjestelmä, joka olisi nykyistä dynamisempi ja joka ajan myötä ja tarpeen mukaan mahdollistaisi eräiden eduskunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvien toimivallan alojen joustavamman siirtämisen Ahvenanmaan maakuntapäiville. Ahvenanmaan yhteiskunta saisi näin enemmän vaikutusvaltaa sellaisten yhteiskunnallisten muutosten toteuttamiseksi, jotka ovat tarpeen Ahvenanmaan sopeuttamiseksi eri yhteiskuntasektoreilla tapahtuvaan jatkuvaan kehitykseen.

Yleisesti valtakunnan vs. Ahvenanmaan lainsäädäntövallan jakautumisesta

Esityksessä ehdotetaan pääasiassa nykyisen itsehallintolain periaatteisiin perustuvaa järjestelmää eduskunnan ja Ahvenanmaan maakuntapäivien välisen Ahvenanmaata koskevan lainsäädäntövallan jakautumiselle. Ehdotus ei pohjimmiltaan merkitse muutosta nykyiseen lainsäädäntövallan jakoon maakunnan ja valtakunnan kesken. Toimivaltasäännösten lakikieltä ehdotetaan modernisoitavaksi jossain määrin yleisen oikeuskehityksen ja itsehallintolain sen tulkintakäytännön mukaan, joka on syntynyt erityisesti maakuntalakien lainsäädäntövalvonnassa sen jälkeen, kun nykyinen itsehallintolaki säädettiin. Itsehallintolakiin kirjattaisiin nyt muodostuneen tulkintakäytännön mukaisesti esimerkiksi se, että Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan kuuluisivat Ahvenanmaan maakuntapäivien, itsehallintoviranomaisten ja kuntien asiakirjojen julkisuus sekä hallintomenettely ja henkilötietojen käsittely (samoin kuin nykyisin tämä ei välttämättä tarkoittaisi sitä, että Ahvenanmaan annettaisiin näistä oma erillinen lainsäädäntö, vaan sovellettavaksi voitaisiin säätää ko. alueen valtakunnan laki).

Lainsäädäntövallan jakoa koskevia säännöksiä tarkennettaisiin niin, että eduskunnan ja maakuntapäivien väliseen toimivallanjakoon on vastaisuudessa helpompi tehdä eräitä itsehallintolaissa lueteltuja muutoksia. Maakuntapäivien nykyistä lainsäädäntövaltaa voidaan laajentaa eräillä toimivallan aloilla yksinkertaisemmin kuin perustuslain säätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien hyväksynnällä, jotka yleensä vaaditaan itsehallintolakia muutettaessa. Ahvenanmaan maakuntapäivät voisivat ottaa yksipuolisella päätöksellään lainsäädäntövaltaansa säätämisen esimerkiksi aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten perustetuista ja rekisteröidyistä yhdistyksistä. Eduskunta voisi tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä ja maakuntapäivien hyväksynnällä siirtää Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan esimerkiksi yhtiöitä ja muita yksityisoikeudellisia yhteisöjä koskevat kysymykset.

Verotus

Verohallinto

Esikunta- ja oikeusyksikkö
Vääksyntie 4
Helsinki

www.vero.fi

puh. 029 512 000
faksi 029 512 3595
VEROH 6818/w 10.2009

Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan kuuluisi verotus itsehallintolain 27 §:n 1 momentin 9) kohdassa mainituilta osin (esim. kunnallisverotus (ml. kiinteistöverotus) sekä Ahvenanmaalla tulon perusteella kannettavat lisäverot (nyk. mediamaksu)). Muu verotus Ahvenanmaalla (esimerkiksi valtion tuloverotus) kuuluisi itsehallintolain 28 §:n 1 momentin 25) kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Tämä vastaisi asiallisesti nykytilaa.

Ahvenanmaan taloudellisen itsehallinnon talousjärjestelmä vastaisi nykyistä tasoitusjärjestelmää, sellaisena kuin se on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021 (lait 98/2020 ja 911/2020). Ahvenanmaalla kannetut valtionverot otetaan valtion tilinpäätökseen. Nämä verot palautettaisiin sen jälkeen tasoitusjärjestelmän kautta.

Nykyisen tapaan Ahvenanmaan hallituksen ja valtioneuvoston sovittua asiasta voitaisiin tasavallan presidentin asetuksella (sopimusasetus) siirtää Ahvenanmaan hallitukselle tai tämän alaisille viranomaisille kuuluvia tehtäviä siirtää valtion viranomaiselle ja päinvastoin. Tällä hetkellä voimassa on esimerkiksi sopimusasetus, jonka mukaan Verohallinto hoitaa Ahvenanmaan kunnallisverotukseen (ml. kiinteistöverotukseen) ja mediamaksuun liittyvät tehtävät (tasavallan presidentin asetus Ahvenanmaan maakunnalle ja Ahvenanmaan kunnille suoritettavien verojen verotuksen toimittamisesta Ahvenanmaalla (610/2020)).

Kieliasiat

Säännökset Ahvenanmaan kielellisestä asemasta ja siten **viranomaisten kielestä** ja **yksilön kielellisistä oikeuksista** vastaisivat pääosin voimassa olevaa itsehallintolakia, mutta niihin on tehty useita selvennyksiä.

Ahvenanmaan hallituksen ja sen alaisten viranomaisten sekä kunnallisten ja **valtion viranomaisten** ja Ahvenanmaalla toimivien tuomioistuinten **virakieli on ruotsi**. Virakieli yhtäältä valtion viranomaisten ja Ahvenanmaan hallituksen ja sen alaisten viranomaisten ja kuntien sekä Ahvenanmaalla toimivien valtion viranomaisten ja tuomioistuinten **välisissä yhteyksissä on ruotsi**. Asianosaisella, jonka oma kieli on suomi, on Ahvenanmaalla toimivissa tuomioistuimissa ja **valtion viranomaisissa oikeus käyttää suomea** sekä oikeus tulkkaukseen ja käännökseen vastaavasti kuin valtakunnan lainsäädännössä säädetään oikeudesta käyttää ruotsia yksikielisesti suomenkielisissä tuomioistuimissa tai viranomaisissa.

Niiden oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen Ahvenanmaalla toimivissa tuomioistuimissa ja valtion viranomaisissa, joiden oma kieli ei ole suomi ja jotka eivät ymmärrä ruotsia, sovelletaan valtakunnan lainsäädäntöä.

Jos tuomioistuimelle tai muulle **valtion viranomaiselle jätetty** suomenkielisen asianosaisen asiakirja on laadittu suomen kielellä, on viranomaisen tarvittaessa huolehdittava asiakirjan kääntämisestä ruotsin kielelle. Niillä henkilöillä, joiden kotipaikka on Ahvenanmaalla, on oikeus saada julkista palvelua ruotsin kielellä valtakunnassa toimivilta valtion viranomaisilta, joiden toimialueeseen Ahvenanmaa kuuluu. Asianosaisella, jolla on kotipaikka Ahvenanmaalla, on oikeus saada valtakunnassa toimivalta tuomioistuimelta tai valtion viranomaiselta toimituskirjan liitteenä käännös ruotsin kielelle, jos toimituskirja valtakunnan lainsäädännön mukaan annetaan suomeksi.

Laki on tarkoitettu tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

Verohallinnolla ei ole varsinaisesti huomautettavaa lakiesityksestä. Verohallinto kiinnittää kuitenkin huomiota hallituksen esitysluonnoksen perustelujen kohtaan 2.2.5. Ahvenanmaan taloudellinen itsehallinto, jossa sanotaan: ”Lakiehdotuksessa Ahvenanmaalle ehdotetaan talousjärjestelmää, jossa verovelvolliset maksavat veroa valtiolle samoin perusteiden kuin maan muiden osien verovelvolliset.” SOTE-uudistuksen rahoitukseen (ainakin alkuvaiheessa) valtion varoista ja siitä kunnallisverotukseen seuraaviin muutoksiin liittyen on hyväksytty ja vahvistettu laki tuloverolain muuttamisesta (619/2021). Muutetun tuloverolain 124 §:n 5 momentin mukaan

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Vääksyntie 4
Helsinki

www.vero.fi
puh. 029 512 000
faksi 029 512 3595
VEROH 6818/w 10.2009

Kultakin vuodelta toimitettavassa ansiotulon verotuksessa sovellettavasta veroasteikoista säädetään erikseen. Asteikon veroprosentteja alennetaan 13,26 prosenttiyksiköllä laskettaessa veron määrää niille verovelvollisille, joiden verotusmenettelystä annetun lain 5 §:ssä tarkoitettu kotikunta sijaitsee Ahvenanmaan maakunnassa.

Muutosta sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2023 toimitettavassa verotuksessa. Muutoksen johdosta ahvenmaalaiset maksavat valtionveroa eri perustein kuin muualla Suomessa asuvat. Tämä lienee syytä ottaa huomioon em. perustelujen kohdassa.

Pääjohtaja

Markku Heikura

Johtava lakimies

Matti Merisalo